

Ministerstwo Sprawiedliwości

Departament Prawa Karnego

DPK-II.0512.4.2025

Warszawa, 08 sierpnia 2025 r.

Szanowna Pani,

w odpowiedzi na petycję z dnia 28 maja 2025 r., dotyczącą zwrotu pisma przez sąd/organ w przypadku cofnięcia/wycofania wniosku, umorzenia postępowania, odrzucenia wniosku, oddalenia wniosku, pozostawienia bez rozpoznania, w zakresie posiadanej właściwości, uprzejmie przedstawiam, co następuje.

Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - *Kodeks postępowania cywilnego* (Dz. U. z 2024 r. poz. 1568, z późn. zm.) dalej „k.p.c.”, nie posługuje się pojęciem „wycofania” pisma procesowego, ani jego „pozostawienia bez rozpatrzenia”. Sąd zwraca pismo procesowe, gdy nie może ono otrzymać prawidłowego biegu z powodu braków formalnych (takie jak: brak podpisu, brak daty, brak wskazania sądu, brak oznaczenia strony, brak odpowiedzi na wniosek) lub brak uiszczenia należnej opłaty (art. 130 k.p.c.). Mylne oznaczenie pisma procesowego lub inne oczywiste niedokładności nie stanowią przeszkody do nadania pismu biegu i rozpoznania go w trybie właściwym. Jeżeli pismo wniosła osoba zamieszkała lub mająca siedzibę za granicą, która nie ma w kraju przedstawiciela, przewodniczący wyznacza termin do poprawienia lub uzupełnienia pisma albo uiszczenia opłaty nie krótszy niż miesiąc, przy czym gdyby doręczenie wezwania miało mieć miejsce poza terytorium Unii Europejskiej, oznacza się termin nie krótszy niż trzy miesiące (§ 1¹). Przewodniczący wzywa stronę do usunięcia braków w terminie tygodniowym, a po bezskutecznym upływie tego terminu zwraca pismo. Pismo zwrócone nie wywołuje żadnych skutków, jakie ustawa wiąże z wniesieniem pisma procesowego do sądu. Pismo poprawione lub uzupełnione w terminie wywołuje skutki od chwili jego wniesienia (§ 3). Możliwe jest zażalenie na zarządzenie przewodniczącego o zwrocie pisma.

Z kolei w myśl aktualnego brzmienia art. 130^{1a} § 1 k.p.c., jeżeli pismo procesowe wniesione przez adwokata, radcę prawnego, rzecznika patentowego lub Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej nie może otrzymać prawidłowego biegu wskutek niezachowania warunków formalnych, przewodniczący zwraca pismo bez wezwania do jego poprawienia lub uzupełnienia. Na uwagę zasługuje jednak fakt, że na skutek prac Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Cywilnego, dalej „KKPC”, która zakończyła przegląd k.p.c. pod kątem jego pilnej naprawy, projektowane jest uchylenie przepisu art. 130^{1a} § 1 k.p.c. W następstwie prac legislacyjnych uchylenie tego przepisu przewiduje rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw – druk nr 1304.

Ponadto, zgodnie z aktualnym brzmieniem art. 186¹ k.p.c. pismo, które zostało wniesione jako pozew, a z którego nie wynika żądanie rozstrzygnięcia sporu o charakterze sprawy cywilnej, przewodniczący zwraca wnoszącemu bez żadnych dalszych czynności, chyba że wyjątkowe okoliczności uzasadniają nadanie mu biegu. Należy zauważyć, że proponowane jest uchylenie przepisu art. 186¹ k.p.c. (opracowany przez KKPC projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw).

Kodeks postępowania cywilnego wymienia enumeratywnie sytuacje, w których może dojść do zwrotu pisma procesowego. Jak wskazano wyżej, zazwyczaj przed zwrotem pisma sąd wzywa do uzupełnienia braków danego pisma. Zwrócone pismo nie wywołuje żadnych skutków, jakie ustawa wiąże z wniesieniem pisma procesowego do sądu, tym samym zwrócone pismo nie wywołuje żadnych skutków procesowych¹. Należy wskazać, że zarządzenie przewodniczącego o zwrocie pisma co do zasady nie podlega zaskarżeniu, tym samym nie przysługuje na nie zażalenie. Wyjątek stanowi zarządzenia o zwrocie pozwu, czy też zwrocie pisma wniesionego jako pozew, z którego nie wynika żądanie rozpoznania sprawy, które są zaskarżalne zażaleniem albo skargą w przypadku wydania zarządzenia o zwrocie przez referendarza sądowego na podstawie art. 394 § 1 pkt 1 i pkt 2 k.p.c. w aktualnym brzmieniu i art. 398²² § 1 k.p.c. w aktualnym brzmieniu (proponowana jest zmiana brzmienia ww. przepisów - *vide* opracowany przez KKPC projekt ustawy).

¹ Por. J. Parafianowicz [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz aktualizowany. Art. 1–505(39). Tom I*, O. M. Piaskowska (red.), LEX/el. 2025, komentarz do art. 130, nb 11.

Zgodnie z treścią art. 130 § 4 k.p.c. zarządzenie o zwrocie pozwu doręcza się tylko powodowi, gdyż tylko jemu przysługuje prawo do wniesienia zażalenia albo skargi w przypadku wydania zarządzenia o zwrocie przez referendarza sądowego na to zarządzenie.

Sytuacja natomiast odmiennie kształtuje się w przypadku cofnięcia, odrzucenia, czy też oddalenia pozwu, jak również w sytuacji umorzenia postępowania. Zgodnie z art. 203 § 1 k.p.c. pozew może być cofnięty bez zezwolenia pozwanego aż do rozpoczęcia rozprawy, a jeżeli z cofnięciem połączone jest zrzeczenie się roszczenia - aż do wydania wyroku. Cofnięty pozew nie wywołuje żadnych skutków, jakie ustawa wiąże z wytoczeniem powództwa. Na żądanie pozwanego powód zobowiązany jest jednak do zwrotu kosztów, jeżeli sąd już przedtem nie orzekł prawomocnie o obowiązku ich uiszczenia przez pozwanego. Należy zauważyć, że sąd może uznać za niedopuszczalne cofnięcie pozwu, gdy okoliczności sprawy wskazują, iż dana czynność jest sprzeczna z prawem lub zasadami współżycia społecznego albo zmierza do obejścia prawa. Cofnięcie pozwu stanowi dyspozycyjną czynność procesową. Jest to oświadczenie powoda o rezygnacji przeprowadzenia procesu we wniesionej do sądu sprawie. Cofnięcie pozwu bez zrzeczenia się i za zrzeczeniem się roszczenia sąd kontroluje z urzędu. Skuteczne cofnięcie pozwu niweczy przede wszystkim przerwę biegu przedawnienia cofniętego roszczenia. W myśl art. 355 k.p.c. sąd zobowiązany jest umorzyć postępowanie, jeżeli powód ze skutkiem prawnym cofnął pozew. Na postanowienie o umorzeniu postępowania sądu I instancji na skutek cofnięcia pozwu, jako na kończące postępowanie w sprawie, służy zażalenie w myśl art. 394 § 1 k.p.c. albo skarga w przypadku wydania postanowienia o umorzeniu postępowania przez referendarza sądowego w myśl art. 398²² § 1 k.p.c.

Odrzucenie pozwu zostało natomiast uregulowane w art. 199 k.p.c. Zgodnie z § 1 tego przepisu, sąd odrzuci pozew, jeżeli droga sądowa jest niedopuszczalna, jeżeli o to samo roszczenie pomiędzy tymi samymi stronami sprawa jest w toku albo została już prawomocnie osądzona oraz jeżeli jedna ze stron nie ma zdolności sądowej albo jeżeli powód nie ma zdolności procesowej, a nie działa za niego przedstawiciel ustawowy albo jeżeli w składzie organów jednostki organizacyjnej będącej powodem zachodzą braki uniemożliwiające jej działanie. K.p.c. nie określa wprost skutków odrzucenia pozwu, a zatem należy je określić, mając na uwadze rodzaj orzeczenia, którym to następuje. Przede wszystkim odrzucenie pozwu jest formą zakończenia postępowania. Postanowienie o

odrzuconiu pozwu jako orzeczenie formalne, a nie merytoryczne, nie korzysta z powagi rzeczy osądzonej². Nie ma więc przeszkody do ponownego wniesienia pozwu w tej samej sprawie, jeżeli ustanie przeszkoda, która wywołała odrzucenie pozwu, np. przyczyną odrzucenia był stan sprawy w toku, a w sprawie zawisłej wcześniej nastąpiło umorzenie postępowania ze względu na cofnięcie pozwu. W k.p.c. nie zostały również unormowane skutki materialnoprawne odrzucenia pozwu. Skutki materialnoprawne wywołuje wniesiony pozew, gdy jego odrzucenie było błędne. Wadliwe postanowienie niekorzystające z powagi rzeczy osądzonej nie powinno bowiem pozbawiać strony skutków prawidłowego działania. W doktrynie wskazuje się, że prawidłowe odrzucenie pozwu skutkuje w zasadzie niemożnością wywołania przez jego wniesienie skutków materialnych, jakie ustawa wiąże z wytoczeniem powództwa³.

Odnosząc się do kwestii oddalenia powództwa, sąd oddala powództwo wyrokiem, tym samym wywołuje ono skutki, jakie wynikają ze zwykłego, kontradyktoryjnego trybu postępowania. Zaskarżenie takiego wyroku następuje na zasadach ogólnych – poprzez wniesienie apelacji. Wyrok oddalający jest orzeczeniem merytorycznym, nie zawsze jednak jest orzeczeniem co do istoty sprawy. Wyrok oddalający powództwo nie rozstrzyga o tym, czy powództwo jest zasadne co do jego istoty w sytuacji m.in., gdy wyrok ten został wydany w związku z uwzględnieniem upływu terminu przedawnienia lub z uwagi na brak legitymacji procesowej. W danej sytuacji nie dochodzi bowiem do oceny spełnienia przesłanki materialnej zasadności powództwa, a zatem do weryfikacji, czy roszczenie procesowe jest uzasadnione. Sąd, oddalając powództwo, przesądza jedynie o tym, że z uwagi na istnienie przesłanki negatywnej (przedawnienie roszczenia) lub nieistnienie przesłanki pozytywnej (brak legitymacji procesowej) nie może udzielić ochrony prawnej powodowi. Tym samym sąd stwierdza orzeczeniem merytorycznym (wyrokiem), że nie może jednak rozpoznać istoty sprawy⁴. Ponadto należy również nadmienić, że w art. 191¹ k.p.c. ustawodawca przewidział możliwość oddalenia powództwa z powodu jego oczywistej bezzasadności. Ww. orzeczenie oddalające powództwo nie jest z kolei wyrokiem o charakterze kontradyktoryjnym, ponieważ zapada bez udziału pozwanego.

² Por. postanowienie SN z dnia 18.08.1967 r., II CZ 68/67, OSPiKA 1968, Nr 11, poz. 238

³ Por. J. Górski [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I. Komentarz. Art. 1-205*, A. Marciniak (red.), Legalis 2019, komentarz do art. 199.

⁴ Por. K. Grzesiowski, [w:] *Orzeczenia sądowe. Tom 4*, A. Góra-Błaszczkowska (red.), P. Osowy (red.), Legalis 2025, komentarz do art. 316.

Wyrok ten może być zaskarżony wyłącznie przez powoda, a pozwanemu nie przysługuje żaden środek zaskarżenia.

Kwestie dotyczące umorzenia postępowania zostały uregulowane m.in. w art. 355 k.p.c. Zgodnie z treścią danego przepisu sąd umorzy postępowanie, jeżeli powód ze skutkiem prawnym cofnął pozew, strony zawarły ugodę lub została zatwierdzona ugoda zawarta przed mediatorem albo z innych przyczyn wydanie wyroku stało się zbędne lub niedopuszczalne. Co do zasady umorzenie postępowania nie niweczy materialnych skutków związanych z wytoczeniem powództwa i doręczeniem odpisu pozwu. Skutki procesowe natomiast określone w art. 192 k.p.c. upadają z momentem umorzenia postępowania⁵.

Odnosząc się natomiast do instytucji pozostawienia pisma bez rozpoznania, wskazuje się, że k.p.c. nie zna instytucji pozostawienia pozwu bez rozpoznania. Zgodnie z k.p.c. bez rozpoznania pozostawia się zażalenie wniesione jedynie dla zwłoki w postępowaniu, o czym mowa w aktualnym brzmieniu art. 394³ k.p.c. Za zażalenie wniesione jedynie dla zwłoki w postępowaniu uważa się drugie i dalsze zażalenie wniesione przez tę samą stronę na to samo postanowienie, zażalenie na postanowienie wydane w wyniku czynności wywołanych wniesieniem przez tę samą stronę wcześniejszego zażalenia, chyba że okoliczności sprawy wykluczają tę ocenę. Zażaleniu takiemu jako niedopuszczalnemu nie nadaje się biegu, tylko pozostawia się je w aktach sprawy bez żadnych dalszych czynności. Tak samo postępuje się z pismami związanymi z jego wniesieniem. O pozostawieniu zażalenia i pism związanych z jego wniesieniem strona wnosząca jest zawiadamiana tylko raz – przy wniesieniu zażalenia. Ocena, czy rzeczywiście wnoszone przez stronę zażalenie ma służyć przedłużeniu postępowania, należy do sądu⁶.

Czynność pozostawienia zażalenia w aktach sprawy, które zostało ocenione jako zmierzające do przewlekłości postępowania, ma charakter techniczny i nie stanowi przedmiotu żadnego orzeczenia sądu. Dokonanie tej czynności następuje w drodze zarządzenia, które jest niezaskarżalne i nie jest doręczane stronom. Na uwagę zasługuje

⁵ Por. M. Manowska [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz aktualizowany. Tom I. Art. 1-477(16)*, A. Adamczuk, P. Pruś, M. Radwan, M. Sierko, E. Stefańska, M. Manowska, LEX/el. 2022, komentarz do art. 355, nb 5.

⁶ Por. M. Kuchnio [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz aktualizowany. Art. 1-505(39). Tom I*, O. M. Piaskowska (red.), LEX/el. 2025, komentarz do art. 394(3).

jednakże fakt, iż projektowana jest zmiana przepisu art. 394³ k.p.c. (*vide* opracowany przez KKPC projekt ustawy).

Kodeks postępowania cywilnego przewiduje obecnie w art. 398² § 4 zdanie drugie pozostawienie w aktach sprawy bez dalszych czynności skargi kasacyjnej, która jest niedopuszczalna w sprawach, w których powództwo oddalono na podstawie art. 191¹ k.p.c. To samo dotyczy pism związanych z jej wniesieniem. O pozostawieniu skargi kasacyjnej i pism związanych z jej wniesieniem zawiadamia się powoda tylko raz - przy wniesieniu pierwszego pisma.

Ponadto w myśl aktualnego brzmienia art. 53¹ § 2 k.p.c. pozostawia się w aktach sprawy bez żadnych dalszych czynności wniosek o wyłączenie sędziego, który jest niedopuszczalny z przyczyn wskazanych w § 1 tego art. To samo dotyczy pism związanych z jego wniesieniem. O pozostawieniu wniosku i pism związanych z jego wniesieniem zawiadamia się stronę wnoszącą tylko raz - przy złożeniu pierwszego pisma. Zgodnie z art. 54 k.p.c., przepis art. 53¹ k.p.c. stosuje się odpowiednio do wyłączenia referendarza sądowego, ławnika, jak również innych organów sądowych oraz prokuratora. Wniosek o wyłączenie referendarza sądowego oraz ławnika sąd rozstrzyga zgodnie z przepisami niniejszego działu, a w pozostałych przypadkach przekazuje odpowiedniemu organowi nadrzędnemu.

W aktualnym stanie prawnym, zgodnie z art. 350¹ § 3 k.p.c. wniosek o sprostowanie wyroku złożony jedynie dla zwłoki w postępowaniu pozostawia się w aktach sprawy bez żadnych dalszych czynności. To samo dotyczy pism związanych z jego złożeniem. O pozostawieniu wniosku i pism związanych z jego złożeniem zawiadamia się stronę wnoszącą tylko raz - przy złożeniu pierwszego pisma. W myśl § 4 tego art. przepisy § 1-3 stosuje się odpowiednio do wniosku o uzupełnienie i o wykładnię wyroku.

Wobec powyższego należy zwrócić uwagę na ww. istniejące różnice pomiędzy skutkami w sferze prawa materialnego i w sferze prawa procesowego, jakie występują w przypadku zwrotu pisma procesowego, odrzucenia pozwu, oddalenia powództwa czy też umorzenia postępowania na skutek cofnięcia pozwu. Ponadto na tle wskazanych instytucji bardzo istotna jest kwestia zaskarżenia, gdyż co do zasady zwrot pisma procesowego nie podlega zaskarżeniu za wyjątkiem zwrotu pozwu.

W tym miejscu wypada odnieść się także do procedury karnej. Zagadnienia dotyczące skutków braków formalnych pisma procesowego, jak również postępowania związanego z usuwaniem braków formalnych takiego pisma reguluje przepis art. 120 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. 2025 r. poz. 46 i 304), dalej „k.p.k.”. Jeżeli pismo nie odpowiada wymaganiom formalnym, przewidzianym w art. 119 k.p.k. lub w przepisach szczególnych, a brak jest tego rodzaju, że pismo nie może otrzymać biegu albo brak polega na niezłożeniu należytych opłat lub upoważnienia do podjęcia czynności procesowej, wzywa się osobę, która wniosła pismo do usunięcia braków, w terminie 7 dni. W razie uzupełnienia braku w terminie, pismo wywołuje skutki od dnia jego wniesienia. W razie nieuzupełnienia braku w terminie, pismo uznaje się za bezskuteczne, o czym należy pouczyć przy doręczeniu wezwania (art.120 § 2 k.p.k.). Nie są planowane zmiany w tym zakresie.

Jedynie na marginesie należy wskazać, że jeżeli akt oskarżenia nie odpowiada warunkom formalnym wymienionym w art. 119, art. 332, art. 333 lub art. 335, a także jeżeli nie zostały spełnione warunki wymienione w art. 334, prezes sądu zwraca go oskarżycielowi w celu usunięcia braków w terminie 7 dni (stosownie do przepisu art. 337 § 1 k.p.k.).

Dodatkowo należy wskazać, że stosownie do § 126 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2019 r. - *Regulamin urzędowania sądów powszechnych* (Dz. U. z 2024 r. poz. 867, z późn. zm.), dalej regulamin, w toku postępowania można wydać stronie lub innej uprawnionej osobie złożony przez nią dokument lub przedmiot tylko na zarządzenie przewodniczącego składu orzekającego lub sędziego sprawozdawcy. Dokument ten może być wydany również przez kierownika sekretariatu, gdy nie ma wątpliwości co do podstawy prawnej i faktycznej jego wydania. Natomiast po prawomocnym zakończeniu postępowania w sprawie wydanie dokumentu lub przedmiotu następuje na zarządzenie przewodniczącego wydziału, przy czym przewodniczący wydziału może upoważnić kierownika sekretariatu do wydawania dokumentów prywatnych i urzędowych. Wydanie dokumentu następuje po sporządzeniu i włączeniu do akt kopii dokumentu, uwierzytelnionej przez pracownika sekretariatu jako zgodnej z wydany dokumentem. Z kolei § 199 ust. 1 *regulaminu* przewiduje, że w razie oddalenia wniosku o złożenie do akt rejestrowych dokumentów w postaci papierowej zawierających dane, których zgłoszenia sądowi rejestrowemu wymagają właściwe przepisy, sąd zwraca dokumenty podmiotowi wnioskującemu. Zgodnie z art. 79 ust. 1 pkt

1 lit. b ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. z 2024 r, poz. 959, z późn. zm.) sąd z urzędu zwraca całą uiszczoną opłatę od pisma zwróconego wskutek braków formalnych oraz cofniętego, jeżeli cofnięcie nastąpiło przed wysłaniem odpisu pisma innym stronom, a w braku takich stron – przed wysłaniem zawiadomienia o terminie posiedzenia.

Mając na uwadze powyższe, proponowane w petycji zmiany w obszarze regulacji k.p.c. i k.p.k. nie są zasadne, chociażby z tego względu, że część zgłaszanych postulatów znajduje już odzwierciedlenie w przepisach prawa powszechnie obowiązującego, a proponowane zmiany pomijają istotę określonych instytucji procesowych i skutków, jakie wywołują one zarówno w sferze prawa materialnego, jak i procesowego.

Z poważaniem

Jakub Kalbarczyk

Zastępca Dyrektora

Departament Prawa Karnego

/podpisano elektronicznie/